BOLALARDA ATOPIK DERMATIT (AD): ZAMONAVIY TARQALISHI, XAVF OMILLARI VA ASORATLARI (ADABIYOTLAR SHARHI)

Imomaliyeva Layloxon Sohibjon qizi

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti, 2-pediatriya fakulteti, 507-guruh talabasi

Ilmiy rahbar: t.f.n., dotsent Xodjaeva Sabri Mahmudovna

Kirish va Dolzarbligi

Atopik dermatit (AD) — bolalar yoshida eng ko‘p uchraydigan, surunkali qaytalanuvchi yallig‘lanishli teri patologiyasi bo‘lib, zamonaviy allergologiya va pediatriyaning eng dolzarb muammolaridan biridir. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JSST) hamda xalqaro EAACI/AAAAI ma'lumotlariga ko‘ra, bolalar populyasiyasida AD ning tarqalish ko‘rsatkichi 15-20% ni tashkil etadi va so‘nggi o‘n yillikda bu raqam shiddat bilan ortib bormoqda. Ushbu xolat atrof-muhitning ekologik o‘zgarishlari, nofiziologik oziqlanish, erta sun’iy emizish hamda sanitariya gipotezasi («hygiene hypothesis») bilan izohlanadi.

Etiologiyasi va Xavf Omillari (Nazariy Asoslari)

Zamonaviy ilmiy manbalar va tavsiyalarga ko‘ra, atopik dermatit multifaktorial patologiya hisoblanadi:

Genetik omillar va epidermik to‘siq defekti: Epidermisdagi filaggrin (FLG) geni mutatsiyasi terining gidrolipid pardasi buzilishiga va transepidermal suv yo‘qotilishiga (TEWL) olib keladi.

Immunologik disbalans: Th2-limfotsitlar faolligining ortishi va yallig‘lanish vositachilari (IL-4, IL-13, IL-31) hamda serum IgE gormonining haddan tashqari ko‘p ishlab chiqarilishi bilan xarakterlanadi.

Tashqi triggerlar: Go‘daklik davrida alimentar allergenlar (sigir suti, tuxum, soya), kattaroq yoshda esa maishiy va aerogen allergenlar (uy changi oqadilar, chang'i, uy hayvonlari xundagi) yetakchi o‘rin tutadi.

Tashxis va Asoratlari (Klinik Analiz)

Adabiyotlar tahlili ko‘rsatishicha, o‘z vaqtida va adekvat davolanmagan atopik dermatit ikki turdagi asoratlarga olib keladi:

Infeksion asoratlar: Terining immun mikrobiomining buzilishi va ekskoriatsiyalar natijasida terining Staphylococcus aureus bilan ikkilamchi bakterial kolonizatsiyasi (piodermiya, impetigo) hamda Kaposhi varitselliform dermatit kabi virusli asoratlari yuzaga keladi.

Sistemali asoratlar («Atopic Marsh»): AD bilan og‘rigan bolalarning 40-50% ida yosh ulg‘aygani sari allergik rinit, kon'yunktivit va bronxial astma kabi respirator allergik kasalliklar izchillik bilan shakllanadi.

Xulosa va Profilaktika Asoslari

1. Atopik dermatit genetik predispozitsiya hamda tashqi muhit allergenlarining o'zaro kompleks ta'sirida yuzaga keladigan immunopatologik jarayondir.

2. Kasallikning asosiy asoratlari ikkilamchi bakterial (Staphylococcus aureus) zararlanish hamda Atopic Marsh doirasida respirator allergiyalarning shakllanishidir.

3. Zamonaviy profilaktika va parvarishlashda erta yoshdan e'tiboran epidermik to'siqni tiklovchi emolientlarni muntazam qo'llash va allergenlar bilan muloqotni cheklash (elimination) asosiy xalqaro standart hisoblanadi.